

ХОББ – между реалност и бъдеще

Проф. Никола Алексиев

Многогодишни усилия са били положени за създаване на терминология, която да обедини старите названия хроничен бронхит, емфизем и бронхообструкция поради техните общи патологични, клинични прояви, както и ограничение на въздушния поток, макар с различни патофизиологични прояви. През годините са били предлагани много термини, но хронична обструктивна белодробна болест (ХОББ) е избраният термин в процес, преминал през няколко етапа (1959 Ciba Guest Symposium; 1984 Fletcher & Pride; 1985 NIH; 1987 ATS).

В продължение на години ХОББ не е била обект на особено внимание от страна на медицинската общественост. Причината е отчаянието от недостатъчните резултати от нейното лечение – т.е. тя е била считана за нелечима. Това погрешно мнение води до подценяване на усилията за нейното ранно диагностициране и своевременно лечение. В последните десетина години този терапевтичен nihilism бива постепенно преодоляван в резултат на натрупващите се познания за патогенетичните и патофизиологичните механизми, водещи до ефикасни терапевтични средства и методи (1995 ATS-, 1995 ERS-Consensus Statements). Особено голям напредък бе осъществен от GOLD-инициативата (Global Initiative for COPD) на Националния институт по сърдечни, белодробни и кръвни болести в САЩ и СЗО през 2001 г. с „Глобална стратегия за диагноза, лечение и профилактика на ХОББ“, осъвременена през 2006, 2007 и 2008 г.

Днес ние знаем много повече за ХОББ, но не всичко!

Знаем, че ХОББ е значителен здравен проблем на обществото в световен мащаб със средно 10% честота (600 милиона са болните в света, около 4% е смъртността, а годишно умират около 2,75 милиона), заемаща 4 място като водеща причина за смърт в света, като се прогнозира до 2020 г. по смъртност да се изкачи на 3 място и да заеме 7 място по тежест (бреме) сред болестите с огромни социално-икономически последици и изчислени в милиарди долари преки и непреки финансови разходи.

Знаем, че наред с тютюнопушенето (активно или пасивно), особено нарастващо сред жените в напредналите страни (дефекти в развитието на белите дробове на плода при майки-пушачки), има и други важни рискови фактори: професионално експониране на възлища, силикати и злато; замърсяване на околната среда от транспортни средства и индустрията; замърсяване на въздуха във вътрешни помещения от дим от био-горива (отопление, готвене, особено в страни с нисък доход); преждевременно раждане и рецидивиращи белодробни инфекции в ранна детска възраст; генетични предиспозиции.

Знаем, че на ХОББ трябва да се гледа като на белодробно заболяване с някои значими извънбелодробни (системни) последици и редица придружаващи болести (сърдечно-съдови, ендокринни, метаболитни, костно-мускулни, стомашно-чревни и други), които са често причина за смъртността. Това представлява ХОББ като интердисциплинарен проблем и той трябва да се диагностицира и лекува като такъв за постигане на ефикасни резултати.

Предвид хетерогенните прояви на ХОББ вече се говори за различни фенотипи на заболяването с определена патогенетична, патофизиологична, клинична, рентгенова картина и различна степен на обратимост на бронхообструкцията, определени от генетичните промени в даден ген – ADRB2.

Знаем много повече за патогенезата и патофизиологията на ХОББ.

Освен възпалението с участието на различни клетки и медиатори, нарушен баланс протеази-антипротеази и окислителен стрес, днес познанията ни са задълбочени в посока ролята на гени и имунни фактори, регулиращи досега известните патогенетични механизми.

Въведоха се и редица нови методи за оценка на тежестта на ХОББ, динамиката на развитие, състояние на физическия капацитет и качеството на живот: BODE-индекс, тестове за изминато разстояние в определено време, диспноични индекси, въпросници и др., които по-добре от промените във ФЕО₁ отразяват състоянието на болните и ефекта от лечението.

Като резултат от експлозията в знанията ни за патогенезата на ХОББ, се въведоха редица нови фармакологични (бета₂-агонисти и антихолинергици с кратко и удължено действие, инхалаторни препарати, прилагани самостоятелно или в различни комбинации, антиоксиданти, антибиотици и др.), нефармакологични (белодробна рехабилитация, нови методи на кислородна и поддържаща вентилацията терапия), хирургични методи (LVRS, булектомия, белодробна трансплантация) и методи на инвазивната бронхология (ендобронхиални клапи, фенестрации, бронхиални бай-пасове и др.). Всички те, безспорно, играят голяма роля за забавяне на непрекъснатото прогресивно редуциране на белодробната функция, на овладяване и намаляване на белодробната симптоматика, на повишаване на физическия капацитет и качеството на живот на болните от ХОББ

У нас Българското дружество по белодробни болести провежда активна образователна дейност сред лекарите специалисти, като ги запознава със съвременните постижения на пневмологичния прогрес чрез организиране на конгреси, симпозиуми, научни срещи на своите членове и по места, и чрез просветна дейност сред обществото, но спорадично, по време на честване на Световния ден на ХОББ, заедно със скринингово изследване на желаещите в този ден. За съжаление, липсва целенасочена, планирана, целогодишна образователна и просветна дейност на много по-широк кръг от медицински специалисти (ХОББ е интердисциплинарен проблем), вкл. и домашни лекари (GP). Липсва целенасочена, специализирана организационно-методична дейност, която да доведе познанията ни

до болните от ХОББ, която да съставя методични указания по различните направления на заболяването, да организира неговото ранно и своевременно откриване, да контролира изпълнението на поставените задачи и да бъде жива връзка за осъществяване на контакта с обществеността и държавните институции. Световното мнение е, че обществеността не е запозната с проблема ХОББ, а държавните медицински институции подценяват неговата значимост. Това важи особено за нашата страна, като се има предвид, че сме на едно от първите места по мюлтипопулене и недостатъчно целенасочени мерки за борба с професионалните и битови вредности. Това е така, защото у нас липсва национална централна медицинска организация, която да поеме планирането, изпълнението и контрола за борба на белодробните заболявания, която да провежда целенасочена организационно-методична, учебно-преподавателска, научно-изследователска и просветна дейност, тоест да решава проблемите на белодробните заболявания, вкл. и на ХОББ. Така образователната дейност на Дружеството по белодробни болести ще намери своята пълна реализация чрез организиране на контрола върху белодробните заболявания от такава институция.

Само така ще постигнем реални успехи в контрола на ХОББ и ще свържем реалността с успешното бъдеще. За тази цел заслужава всички ние – лекарите-специалисти по белодробни болести в България, да вложим обединени усилия, професионални познания, старания, сърце и труг!

Успех в начинанието!

- ✓ Глобалната инициатива за хронична обструктивна белодробна болест (Global Initiative for Obstructive Lung Disease)
- ✓ Последни публикации
- ✓ Глобална стратегия за диагноза, лечение и превенция на ХОББ, осъвременена през ноември 2008 г.
- ✓ Дъжно ръководство за ХОББ – диагноза, лечение и превенция, осъвременено през декември 2008 г.
- ✓ GOLD доклад, осъвременен през 2008 г.

Горните публикации може да намерите на www.goldcopd.org

ICC – International COPD Coalition

Международна ХОББ коалиция

Международната ХОББ коалиция е организация с идеална цел, съставена от организации на болни от ХОББ от целия свят, които работят заедно за подобрене на здравето и достъпа до грижи за болните с хронична обструктивна белодробна болест.

Международната ХОББ коалиция заедно с Европейската федерация на асоциациите на болните от астма и респираторни заболявания (EFA) организират първата световна конференция на болните от ХОББ на 14–16 юни 2009 г. в Шератон – Рим с участието на ръководителите на организациите на болните от ХОББ, респираторни групи, здравни министри, членове от целия свят. Задачата е запознаване и обсъждане на плановете за повишаване на представите за ХОББ и плановете за действие.

Повече подробности на уебсайта на коалицията <http://www.internationalcopd.org>

